

PRESUDA SUDA

12. srpnja 1990.(*)

„Socijalna politika – Jednako postupanje prema radnicima i radnicama – Izravan učinak direktive u odnosu na nacionalizirano društvo”

U predmetu C-188/89,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. UEEZ-a, koji je Sudu uputio House of Lords (Ujedinjena Kraljevina), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

A. Foster, G. A. H. M. Fulford-Brown, J. Morgan, M. Roby, E. M. Salloway i P. Sullivan,

i

British Gas plc, društvo osnovano u skladu s engleskim pravom,

u pogledu donošenja odluke o tumačenju Direktive Vijeća 76/207/EEZ od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada (SL L 39, str. 40.),

SUD,

u sastavu: Gordon Slynn, predsjednik vijeća u svojstvu predsjednika, C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler i M. Zuleeg, predsjednici vijeća, G. F. Mancini, R. Joliet, F. O’Higgins, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse i M. Díez de Velasco, suci,

nezavisni odvjetnik: W. Van Gerven,

tajnik: H. A. Ruehl, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za A. Foster i dr., James Goudie, *QC*, i John Cavanagh, *barrister*, po nalogu Brucea Pipera, *solicitor*,
- za British Gas plc, Michael J. Beloff, *QC*, i Elizabeth Slade, *barrister*, po nalogu C. E. H. Twiss, direktor pravne službe glavnog sjedišta društva British Gas plc,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, Susan J. Hay, iz Treasury Solicitor’s Departmenta, uz asistenciju Johna Lawsa i Davida Pannicka, *barristers*, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, Karen Banks, članica pravne službe, u svojstvu agenta,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja A. Foster i dr., društva British Gas plc, vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije na raspravi održanoj 15. ožujka 1990.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. svibnja 1990.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 4. svibnja 1989., koje je Sud zaprimio 29. studenoga 1995., House of Lords (Ujedinjena Kraljevina) uputio je na temelju članka 177. UEEZ-a prethodno pitanje o tumačenju Direktive Vijeća 76/207/EEZ od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada (SL L 39, str. 40.).
- 2 To je pitanje postavljeno u okviru spora između A. Foster, G. A. H. M. Fulford-Brown, J. Morgan, M. Roby, E. M. Salloway i P. Sullivan (u daljnjem tekstu: tužitelji u glavnom postupku), nekadašnjih zaposlenika poduzetnika British Gas Corporation (u daljnjem tekstu: BGC) s jedne strane, i društva British Gas plc (u daljnjem tekstu: tuženik u glavnom postupku) s druge strane, nositelja prava i obveza BGC-a, u pogledu njihovog obveznog umirovljenja od strane potonjeg poduzetnika.
- 3 Na temelju odredbi Gas Act (Zakon o plinu) iz 1972., koje su se u vrijeme nastanka činjenica u glavnom postupku primjenjivale na društvo BGC, koje je bilo pravna osoba osnovana u skladu sa zakonom, čija je zadaća bila, kroz monopol, održavanje i razvoj sustava opskrbe plinom u Velikoj Britaniji.
- 4 Članove upravljačkog tijela BGC-a imenovao je nadležni državni tajnik. On je također imao ovlast davanja BGC-u uputa opće naravi u pitanjima koja su od nacionalnog interesa, kao i naloga u pogledu njegova upravljanja.
- 5 BGC je pak imao obvezu da državnom tajniku podnosi redovna izvješća o obavljanju svojih dužnosti, svojem upravljanju i programima. Ta izvješća potom su dostavljana dvama domovima parlamenta. BGC je u skladu s Gas Act (Zakon o plinu) iz 1972. također imao ovlast da uz suglasnost državnog tajnika podnosi parlamentu prijedloge zakona.
- 6 BGC je bio dužan održavati uravnotežen proračun tijekom dvije uzastopne financijske godine. Državni tajnik mogao mu je naložiti da određena sredstva uplati u državnu riznicu ili da ih namijeni u posebne svrhe.
- 7 BGC je privatiziran na temelju Gas Acta (Zakon o plinu) iz 1986. Ta je privatizacija dovela do osnivanja British Gas plc, tuženika u glavnom postupku, kojem su prava i obveze BGC-a prenesene od 24. kolovoza 1986.

- 8 BGC je od tužitelja u glavnom postupku tražio da odu u mirovinu u razdoblju između 27. prosinca 1985. i 22. srpnja 1986., u trenutku kada su navršili šezdeset godina života. Ta su umirovljenja bila izraz opće politike BGC-a prema kojoj su od zaposlenika zahtijevali da odu u mirovinu kada bi dosegli dob u kojoj su na temelju britanskog zakonodavstva imali pravo na državnu mirovinu, odnosno 60 godina za žene i 65 godina za muškarce.
- 9 Tužitelji u glavnom postupku, koji su željeli nastaviti raditi, pred britanskim sudovima pokrenuli su postupak za naknadu štete, tvrdeći da se umirovljenje od strane BGC-a protivi članku 5. stavku 1. Direktive 76/207. U skladu s tom odredbom, „primjena načela jednakog postupanja u pogledu uvjeta rada podrazumijeva da se muškarcima i ženama osiguraju isti uvjeti, bez diskriminacije na temelju spola”.
- 10 Prema zahtjevu za prethodnu odluku, stranke u glavnom postupku slažu se u stajalištu da se, na temelju presude Suda od 26. veljače 1986., Marshall/Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (152/84, Zb., str. 723.), ti otkazi protive prethodno navedenom članku 5. stavku 1. Također, među strankama nije sporno da ti otkazi nisu nezakoniti s obzirom na odredbe britanskog prava koje se bile na snazi u vrijeme nastanka činjenica i da se, u skladu sa sudskom praksom House of Lords, potonje odredbe ne mogu tumačiti na način koji je usklađen s Direktivom 76/207. Stranke u sporu se, suprotno tome, ne slažu u pogledu pitanja može li se na članak 5. stavak 1. te direktive pozvati protiv BGC-a.
- 11 U tim je okolnostima House of Lords odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:
- „Je li British Gas Corporation (u vrijeme nastanka činjenica) bio takva vrsta tijela da su se tužitelji pred engleskim sudovima mogli izravno pozvati na Direktivu Vijeća 76/207/EEZ od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada, te da su stoga mogli potraživati naknadu štete zbog toga što se politika umirovljenja društva British Gas Corporation protivi direktivi?”
- 12 Za potpuniji prikaz činjenica u glavnom postupku, predmetnih odredbi Zajednice, tijekom postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu, upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku navedeni su samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

Nadležnost Suda

- 13 Prije ispitivanja pitanja koje je uputio House of Lords, najprije valja istaknuti da je Ujedinjena Kraljevina tvrdila da nije na Sudu, već na nacionalnim sudovima, da u kontekstu nacionalnog pravnog sustava utvrdi da li se u pogledu tijela kao što je BGC može pozvati na odredbe direktive.
- 14 U tom pogledu valja pojasniti da pitanje o učincima akata koje donose institucije Zajednice te, osobito, pitanje o utvrđivanju mogućnosti njihove provedbe protiv određenih kategorija osoba, nužno podrazumijeva tumačenje članaka Ugovora koji se odnose na akte institucija, kao i na predmetni akt Zajednice.

- 15 Iz toga slijedi da je Sud u okviru prethodnog postupka nadležan za utvrđivanje kategorija pravnih subjekata protiv kojih se može pozvati na odredbe direktive. Suprotno tome, na nacionalnim je sudovima da odluče pripada li stranka u postupku koji je pred njima pokrenut jednoj od tako utvrđenih kategorija.

Mogućnost pozivanja na odredbe direktive protiv tijela kao što je BGC

- 16 Valja podsjetiti na ustaljenu sudsku praksu Suda (vidjeti presudu od 19. siječnja 1982., Becker/Hauptzollamt Muenster-Innenstadt, t. 23. do 25., 8/81, Zb., str. 53.), u skladu s kojom bi, u slučajevima kad su tijela Zajednice direktivom obvezala države članice na određeno djelovanje, koristan učinak takvog akta bio oslabljen ako bi se strankama onemogućilo da se na njega pozivaju u postupku pred sudovima, a nacionalnim sudovima da ga uzmu u obzir kao element prava Zajednice. Prema tome, država članica koja u propisanom roku nije donijela mjeru koju zahtijeva direktiva ne može se braniti protiv pojedinaca pozivajući se na vlastito neispunjavanje obveza koje proizlaze iz direktive. Stoga, kad god se odredbe direktive sadržajno gledajući čine bezuvjetnima i dovoljno preciznima, a provedbene mjere nisu donesene u propisanom roku, na te se odredbe može pozvati protiv bilo koje nacionalne odredbe koja nije u skladu s direktivom, odnosno u mjeri u kojoj te odredbe definiraju prava koja pojedinci mogu ostvarivati u odnosu na državu.
- 17 Sud je u presudi od 26. veljače 1986. (gore navedena presuda Marshall, t. 49.) presudio da, kada se pojedinci mogu protiv države pozvati na direktivu, to mogu učiniti bez obzira na svojstvo u kojem ona djeluje, kao poslodavac ili javna vlast. U jednom i drugom slučaju treba, naime, izbjeći situaciju u kojoj bi država mogla imati koristi od svojeg nepoštovanja prava Zajednice.
- 18 Na temelju tih razmatranja Sud je opetovano dopustio da se na bezuvjetne i dovoljno precizne odredbe direktive pojedinci mogu pozvati protiv tijela ili subjekata koji podliježu vlasti ili nadzoru države ili koji imaju iznimne ovlasti koje nadilaze pravila mjerodavna za odnose među pojedincima.
- 19 Sud je stoga presudio da se na odredbe direktive može pozvati protiv poreznih tijela (gore navedena presuda od 19. siječnja 1982., Becker, i presuda od 22. veljače 1990., CECA/Faillite Acciaierie e Ferriere Busseni, C-221/88, Zb., str. I-495.), regionalnih ili lokalnih vlasti (presuda od 22. lipnja 1989., Fratelli Costanzo/Commune de Milan, 103/88, Zb., str. 1839.), tijela koja su ustavno neovisna i koja su zadužena za održavanje javnog reda i sigurnosti (presuda od 15. svibnja 1986., Johnston/Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary, 222/84, Zb., str. 1651.), kao i javnih tijela koja pružaju usluge javnog zdravlja (gore navedena presuda od 26. veljače 1986., Marshall).
- 20 Iz prethodno navedenog proizlazi da se među subjekte protiv kojih se može pozivati na odredbe direktive koje mogu imati izravan učinak ubraja i subjekt kojemu je, bez obzira na njegov pravni oblik, na temelju akta javne vlasti, povjereno obavljanje službe od javnog interesa pod njezinim nadzorom te u tu svrhu raspolaže iznimnim ovlastima koje nadilaze pravila mjerodavna za odnose među pojedincima.
- 21 Što se tiče članka 5. stavka 1. Direktive 76/207., valja podsjetiti da je u gore navedenoj presudi od 26. veljače 1986., Marshall, točka 52., Sud presudio da je ta odredba

bezuovjetna i dovoljno precizna da se na nju pojedinac može pozvati te da je sud može primijeniti.

- 22 Stoga, na pitanje koje je postavio House of Lords valja odgovoriti da se na članak 5. stavak 1. Direktive Vijeća 76/207 od 9. veljače 1976. može radi naknade štete pozvati protiv subjekta kojemu je, bez obzira na njegov pravni oblik, na temelju akta javne vlasti, povjereno obavljanje službe od javnog interesa pod njezinim nadzorom te u tu svrhu raspolaže iznimnim ovlastima koje nadilaze pravila mjerodavna za odnose među pojedincima.

Troškovi

- 23 Troškovi vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije Europskih zajednica, koje su Sudu podnijele očitovanja, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

o pitanju koje je rješenjem od 4. svibnja 1989. postavio House of Lords (Ujedinjena Kraljevina), odlučuje:

Na članak 5. stavak 1. Direktive Vijeća 76/207 od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada može se, radi naknade štete, pozvati protiv subjekta kojemu je, bez obzira na njegov pravni oblik, na temelju akta javne vlasti, povjereno obavljanje službe od javnog interesa pod njezinim nadzorom te u tu svrhu raspolaže iznimnim ovlastima koje nadilaze pravila mjerodavna za odnose među pojedincima.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 12. srpnja 1990.

[potpisi]

* Jezik postupka: engleski